

KUN VIRALLINEN SUOMI VANNOO LUOTTAMUSTAAN TRUMPIN YHDYSVALTOIHIN, TUTKIJOIDEN ON SYVENNETTÄVÄ TILANNEKUVAA

Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen linja on vakaa. Se on rakennettu kestämaan vaikeitakin aikoja.” Näin totesi presidentti **Sauli Niinistö** noin seitsemän viikkoa ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan vuonna 2022.

Kuten nyt tiedämme, Suomen linja ei ollut vakaa eikä kestänyt vaikeita aikoja. Sen sijaan koimme hermoja raastavat kuukaudet, joiden päätteeksi Suomi teki yhden lähihistorian suurimmista turvallisuuspoliittisista käänöksistään hakeamalla Nato-jäsenyyttä.

Maailmanpolitiikan nykyinen epävakaus on otollista aikaa tällaiselle asetelmalle, jossa poliittisen johdon puheet erkaantuvat päälle vyöryvistä tapahtumista. Puhe noudattaa vakiintuneita tulkintoja, kun taas tapahtumat tarjoavat aivan toisenlaisen todellisuuden.

Kun Yhdysvaltojen presidentti **Donald Trump** aloitti toisen presidenttikautensa uhkailemalla Tanskaa Grönlannin haltuunotolla tarvittaessa jopa sotilaallista voimaa käyttäen, Suomen poliittinen johto toisteli luottamustaan Yhdysvaltoihin.

Trumpin hyökkäys sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää vastaan, valtioiden itsemääräämisoikeuden halveksunta ja etnisen puhdistuksen suunnittelu eivät nekään muuttaneet näkemystä. ”Suomi voi luottaa Yhdysvaltoihin”, pääministeri **Petteri Orpo** totesi maaliskuussa 2025.

Kuinka tutkijoiden pitäisi suhtautua näin selvään ristiriitaan Suomen ulkopoliitiikan virallisen puheen ja maailmanpolitiikan tapahtumien välillä?

JOHANNA VUORELMA

on yliopistotutkija
Helsingin yliopiston
Eurooppa-tutkimuksen
keskuksessa, valtio-
opin dosentti Turun
yliopistossa ja *Tieteessä
tapahtuu* -lehden
toimitusneuvoston jäsen.

Moni ohittaa ristiriidan toteamalla, ettei Suomella ole muuta vaihtoehtoa kuin vanhoa luottamustaan. Trumpin mielistely on viisasta diplomatiaa, koska Suomella ei ole varaa riskeerata suhteitaan Yhdysvaltoihin.

Toiset ovat huolissaan uussuomettumuksesta, jonka myötä virallinen Suomi vaikenee Yhdysvaltojen politiikan suunnan ongelmallisuudesta turvatakseen oman selustansa. Tämä tulkintakehys aktivoi häpeällisiä muistoja kylmän sodan ajalta, kun Suomi ajautui rähmälleen Neuvostoliiton edessä.

Yksi tapa lähestyä tutkijoiden roolia tilanteen tulkitsijoina on alleviivata tutkijoiden mahdollisuutta puhua suoraan ja kriittisesti. Meitä eivät rajoita diplomatian pidäkkeet eivätkä ulkopoliitiikan reunaehdot, vaan voimme analysoida edessämme olevaa asetelmaa vapaasti ja rehellisesti. Tässä ajassa onkin erityisen tärkeää pitää kiinni tutkijoiden sananvapaudesta ja tieteen vapaudesta, jotta tutkijoista ei tule pelkästään Suomen ulkopoliittisen linjan oikeuttajia.

Tutkijoiden mahdollisuus arvioida kriittisesti Suomen ulkopoliitiikan linjaa on olennaista myös siksi, että liian suuri kuilu ulkopoliitiikan virallisen puheen ja maailmanpolitiikan todellisuuden välillä on omiaan ruokkimaan poliittista epäluottamusta kansalaisten keskuudessa.

Kansalaiset seuraavat tarkkaan kansainvälisen politiikan mullistuksia, jolloin poliittisen johdon viesti siitä, ettei mikään ole muuttunut, voi synnyttää epäluottamusta poliittisen johdon kykyyn reagoida murrokseen. Siksi on tärkeää, että tutkijat analysoivat kansalaisten havainnoimia tapahtumia niiden vaatimalla kriittisyydellä sortumatta poliittiselle johdolle ominaiseen kehotukseen pitää vain jäitä hatussa.

On tärkeää, että tutkijat analysoivat kansalaisten havainnoimia tapahtumia niiden vaatimalla kriittisyydellä sortumatta poliittiselle johdolle ominaiseen kehotukseen pitää vain jäitä hatussa.

Ulkopolitiikan virallisen puheen on syytä heijastella ainakin jossain määrin kansalaisten näkemyksiä maailmanpolitiikan suunnasta, koska ulkopoliittikka ei ole demokratian ulottumattomissa oleva alue vaan keskeinen osa sitä. Vuoden 2022 tapahtumat ovat osoitus tästä. Huolimatta presidentin vakuutteluista, joiden mukaan Suomen linja on vakaa, enemmistö suomalaisista asettui Nato-jäsenyyden puolelle. Tutkijat voivat osaltaan vahvistaa ulkopoliitiikan demokraattista luonnetta tarjoamalla hedelmällisiä näkökulmia kansalaiskeskusteluun.